

Riigikogu kultuurikomisjon
kultuurikomisjon@riigikogu.ee

Meie 23.04.2025

nr 1-12/353-4

Laulu- ja tantsupeoseaduse eelnõu (598 SE)

Vabariigi Valitsus arutas 17.04.2025. a istungil Riigikogu Isamaa fraktsiooni 17. märtsil 2025. a algatatud laulu- ja tantsupeoseaduse eelnõu. Vabariigi Valitsus otsustas eelnõu mitte toetada.

Laulu- ja tantsupeoseaduse eelnõus (598 SE) toodud laulu- ja tantsupeo eesmärk ja staatus ning korralduslikud küsimused on olulised, kuid need ei ole teemad, mis vajaksid õiguslikku reguleerimist seaduse tasandil.

Kultuuriministeeriumis alustati laulu- ja tantsupeo liikumist puudutavate probleemide kaardistamist aastal 2020 ning seati eesmärk koostada ka laulu- ja tantsupeo seaduse eelnõu väljatöötamiskavatsus, kui tõstatatud probleeme saab lahendada üksnes õigusakti tasandil. Laekunud probleemküsimuste hindamisel leiti, et seaduse tasandil sekkumist vajavaid probleeme ei ole.

2021. aastal koostati Kultuuriministeeriumi tellimusel analüüs laulu- ja tantsupeoliikumise järjepidevuse tagamise kohta¹. Analüüsi tutvustati 2021. aasta 2. detsembri kabinetinõupidamisel. Analüüsis toonitatakse, et laulu- ja tantsupeod nõuavad kõigi asjasse puutuvate osaliste koostööd ning vastutuste jaotamist ja teadvustamist. Tõstatatud probleemid ei eelda aga sekkumist seaduse tasandil.

1. Eesti Vabariik, kelle nimel teostab asutajaõigusi Kultuuriministeerium, on asutanud Eesti Laulu- ja Tantsupeo Sihtasutuse, kelle põhikirjaline eesmärk on tagada Eesti laulu- ja tantsupeo ning noorte laulu- ja tantsupeo kui tsükliliselt kulmineeruvate kultuurisündmuste protsessipõhine ja jätkusuutlik toimimine, laulu- ja tantsupidusid ettevalmistava õppeprotsessi süsteemne toimimine ning laulu- ja tantsupidude kõrge tase.

Lähtudes laulu- ja tantsupeo traditsioonist, mis on kujunenud 150 aasta jooksul, korraldab Eesti Laulu- ja Tantsupeo SA noorte laulu- ja tantsupidusid ning üldlaulu- ja -tantsupidusid kümne aasta jooksul neljal korral. Iga laulu- ja tantsupidu on ainulaadne kunstiline tervik, mis luuakse ligikaudu kolme aasta jooksul. Eesti Laulu- ja Tantsupeo SA kannab organisatsioonina edasi ainulaadset aastakümnete pikkust kogemust, mis tagab laulu- ja tantsupidude professionaalse ja protsessipõhise korraldamise mõtestatud, arusaadava ja kindla tegevuskava alusel.

¹ <https://kul.ee/kultuurivaartused-ja-digitaalne-kultuuriparand/rahvakultuur/laulu-ja-tantsupeoliikumise-toetamine>

Paljud laulu- ja tantsupeoseaduse eelnõu (598 SE) sätestatud teemad on oma olemuselt korralduslikud, mis on hetkel kaetud Eesti Laulu- ja Tantsupeo Sihtasutuse põhikirjas toodud sihtasutusele pandud ülesannetega. Sihtasutust rahastatakse Kultuuriministeeriumi kaudu (2025. a 0,7 mln eurot, 2024. a 0,8 mln eurot). 2025. a laulu- ja tantsupeo korraldamiseks on eraldatud 3,5 mln eurot.

2. Laulu- ja tantsupeoseaduse eelnõus (598 SE) reguleeritakse muuhulgas ka rahastamist nii laulu- ja tantsupeo korraldamiseks kui pidude vahelisel ajal. Kultuuriminister on riigieelarve seaduse § 53¹ lõike 1 alusel kehtestanud mitmed toetusmeetme määrsed:

1) Eesmärgiga väärtustada laulu- ja tantsupeo liikumises osalevate kollektiivjuhtide tööd, tagada juhendajale tänapäeva ootustele vastav töötasu ja sotsiaalsed garantiid ning laulu- ja tantsupeoliikumise protsessi jätkusuutlikkus on kultuuriministri 12.01.2021 määrusega nr 1 kehtestatud „Laulu- ja tantsupeoliikumises osalevate kollektiivide juhendajate tööjõukulu toetuse määramise tingimused ja kord²“. Kultuuriministeeriumi eelarves on antud meetme rakendamiseks 2,6 mln eurot. Palgatoetuse miinimummäär reguleerimine seaduse tasandil ei ole otstarbekas ning palgatoetuse (sh toetuse suuruse) reguleerimine rakendusaktiga on mõistlik lahendus ka edaspidi.

2) Kultuuriministri 11.05.2021 määruse nr 16 „Laulu- ja tantsupeoliikumises osalevate kollektiivide toetamise määrs³“ alusel toetatakse laulu- ja tantsupeoliikumises osalevaid kollektiive. Toetuse andmise eesmärk on tagada UNESCO vaimse kultuuripärandi esindusnimekirja kantud laulu- ja tantsupidude traditsiooni kestmine ja arendada laulu- ja tantsupeo liikumises osalevate kollektiivide tegevust kvalifitseeritud juhendaja ja püsiva organisatsiooni toetamise kaudu.

3) Kultuuriministri 13.02.2019 määrusega nr 5 on kehtestatud „Rahvakultuuri valdkonna partnerorganisatsioonide toetamise tingimused ja kord⁴“. 2004. a määrust muudeti ja muudatustega on sätestatud riigi ootuseid partneritele tegevustoetuse saamisel. Selle eesmärgiks on partnerite suurem kaasamine kultuuri arengukava strateegiliste eesmärkide elluviimisele, sh panustamisele laulu- ja tantsupeo liikumise kindlustamisel.

4) Kultuuriministri 23.10.2023 määrusega nr 23 „Maakondlike ja maakondade üleste laulu- ja tantsupidude toetamise tingimused ja kord⁵“ kehtestatud toetusmeetme eesmärk on pakkuda laulu- ja tantsupeo liikumises osalevate kollektiivile valdkondlikke väljundeid üleriigiliste laulu- ja tantsupidude vahelisel perioodil.

Eelnõuga nähakse ette toetuste ja stipendiumide maksmine (§ 5), kuid nende regulatsioon on puudulik. Puudub konkreetne volitusnorm kultuuriministrile toetuse andmise tingimuste kehtestamiseks. Kui toetuse andmise rakendaja on keegi teine (nagu praegu rakendab analoogse toetuse andmist Eesti Rahvakultuuri Keskus), siis tuleb seadusega ette näha võimalus ülesannete täitmine edasi volitada. Samuti on vaja seaduse tasandil reguleerida toetuste tagasimaksmisega seonduv, sh viivised ja intressid, kuna sellisel juhul on tegemist põhiseaduse riivega, mis kuuluvad põhiseaduse § 113 kaitsealasse.

Eelnõu § 5 lõike 2 kohaselt tellib riik kõrg- ja kutseõppeasutustelt vastavaid õppekohti juhendajate järelkasvu tagamiseks, makstes neil õppivatele üliõpilastele ja õpilastele riiklikke stipendiume.

² <https://www.riigiteataja.ee/akt/112072022008>

³ <https://www.riigiteataja.ee/akt/124032023013>

⁴ <https://www.riigiteataja.ee/akt/105122024003>

⁵ <https://www.riigiteataja.ee/akt/124102023005>

Kuna seletuskirjas on märgitud, et seadus ei too kaasa täiendavaid riigieelarve kulusid, siis saab järeldada, et tegemist on üldise kirjeldusega ja säte ei too kaasa eelarve lisavajadust.

3. Märgiline on üldlaulu- ja -tantsupeo ning noorte laulu- ja tantsupeo toimumise päevade nimetamine 07.12.2022 vastu võetud seadusmuudatusega lipupäevadeks.

4. 22.02.2023 vastu võetud muinsuskaitseseaduse muutmise seadusega loodi rahvakultuuri andmekogu. Andmekogu eesmärk on koguda ja töödelda andmeid laulu- ja tantsupeo korraldamiseks. Lisaks annab andmekogu uusi lisavõimalusi laulu- ja tantsupeo liikumisega seonduvate protsesside analüüsimiseks nii KOVides kui maakondades. Rahvakultuuri andmekogu valmimise tähtajaks on 2025. a lõpp.

5. Koostöös Eesti Rahvakultuuri Keskusega (ERK) hakati 2022.a välja töötama kohalike omavalitsuste kultuuriametnike pädevuste tõstmise arenguprogrammi, milles oli oluline koht laulu- ja tantsupeo liikumise väärtustamisel. Arenguprogramm käivitus 2023. aastal. Kultuuriministeeriumi olulisemateks sõnumiteks on laulu- ja tantsupeo liikumise väärtustamine KOV tasandil, arengu- ja tegevuskavadesse laulu- ja tantsupeo liikumisse panustamise ning toetamise sisse kirjutamine ning rakendamine.

6. Laulu- ja tantsupeo taristu toetamine.

Eelnõuga on paika pandud laulupeo ja tantsupeo kontsertide toimumise kohad. Kumbki koht ei kuulu riigile. Tallinna Lauluväljaku territoorium kuulub Tallinna linnale ja seda haldab Tallinna linna poolt asutatud Sihtasutus Tallinna Lauluväljak. Kalevi staadioni omanik on samuti Tallinna linn, kuid hoonestusõigus on seatud MTÜ Eesti Spordiselts Kalev kasuks. Tulenevalt Eesti Vabariigi põhiseaduse (PS) §-st 154 võib kohalikule omavalitsusele panna kohustusi ainult seaduse alusel või kokkuleppel omavalitsusega. Seadusega kohalikule omavalitsusele pandud riiklike kohustustega seotud kulud kaetakse riigieelarvest. Kui omandiga seotud kohustusi pannakse eraõiguslikule isikule, siis on tegemist PS § 36 riivega. Vastavad mõjud on jäetud seletuskirjas analüüsimata.

01.02.2017 sõlmisid MTÜ Eesti Spordiselts Kalev, Tallinna linn ja Kultuuriministeerium koostöölepingu Kalevi keskstaadioni rekonstrueerimiseks. Linn, MTÜ ja riik leppisid koostöölepingus kokku, et staadion jääb spordifunktsiooni täitmise kõrval ka tantsupidude toimumise paigaks ning staadioni rekonstrueerimisel arvestatakse muuhulgas tantsupidude korraldamisest tulenevate nõuetega. MTÜ ja riigi vahelise investeeringulepinguga lepidi muuhulgas kokku, et MTÜ kohustub võtma arvesse ELT SA üleriigiliste tantsupidude pikaajalist tegevusplaani ja nende korraldamiseks vajalike tingimuste loomist, võimaldamaks staadionil tantsupidude toimumist vastavalt eelmainitud koostöölepingule. Staadioni kasutamise põhimõtted on notariaalselt lepitud kokku 10.12.2021. Seaduse tasandil antud teemade lahendamisse sekkumine ei ole vajalik.

Kalevi keskstaadioni rekonstrueerimine toimus perioodil 2017-2021 koostöös Tallinna linnaga (mõlema osakaal 50%). Riigi toetus rekonstrueerimisse oli 3,87 mln eurot. Lauluväljaku üksikute objektide renoveerimine on samuti toimunud koostöös Tallinna linnaga. Riigi toetus perioodil 2017-2023 oli 823 226 eurot.

7. Laulu- ja tantsupeo liikumise rahastamisel tegeletakse osalejate endi panuse tõstmise suunal järgides kolme samba põhimõtet: osaleja, KOV ja riik. Vaatamata kärbetaele valdkonnas on jäänud muutmata laulu- ja tantsupeo korraldamise toetus ja juhendajate palgatoetus. Erinevate toetuste maht oli 2024. a kokku ca 4 694 830 eurot.

Senine rahastamise süsteem on olnud selline, et laulu- ja tantsupeo korraldamise aastale eelnevalt on Kultuuriministeerium esitanud RES/RE protsessi lisataotluse konkreetse aasta peo rahastamiseks. 2025 aastasse eraldati näiteks ühekordselt 3,5 mln. Kultuuriministeeriumi põhieelarves on iga-aastaselt laulu- ja tantsupeo kollektiivjuhtide palgameede 2,6 mln eurot. Lisaks maksab Kultuuriministeerium iga-aastaselt Laulu- ja tantsupeo SA-le toetust (2025. a 0,7 mln, 2024. a 0,8 mln). Laulu- ja tantsupeo SA omakorda maksab protsessis osalevatele kollektiividele iga-aastast toetust.

Seletuskirja peatükis 6 on selgelt öeldud, et käesolev seadus ei too kaasa täiendavaid riigieelarvelisi kulusid. Seega saab seaduse eelnõu eesmärk olla rahastamise põhimõtete ja vastutuse määratlemine ning vajadusel vahendite ümber jagamine, mitte lisarahastamise kohustuse lisamine osapooltele.

Samas eelnõu §-s 11 on detailselt toodud rahastamise kohustused ning lõikes 3 veel lisatud tingimus, et pidude vahelisel ajal ei tohi iga-aastases riigieelarves ettenähtud rahalised vahendid olla väiksemad eelmisel aastal eraldatud vahenditest. Sellega pannakse eelnõuga kohustus valdkonna eest vastutavale ministeeriumile.

Riigikogu 12.11.2020 otsusega kiideti heaks õigusloomepoliitika põhialused aastani 2030⁶. Nimetatud dokumendi punkti 6 kohaselt seatakse sihiks, et aasta-aastalt väheneb õigusloome regulatiivne koormus tuntavalt. Selle saavutamiseks ei algatata uusi eelnõusid kergekäeliselt. Uued normid kavandatakse õige tasandi õigusakti ja üksnes siis, kui nende vajalikkus on veenvalt põhjendatud. Õigusliku reguleerimisega probleemide lahendamine on viimane abinõu, enne seda kaalutakse teisi võimalusi. Lahenduste väljapakkumisel hoidutakse ülereguleerimisest ja liigsest kiirustamisest.

Laulu- ja tantsupeoseaduse eelnõus (598 SE) toodu on kaetud 150 aasta jooksul väljakujunenud traditsioonidele tugineva praktikaga (Eesti Laulu- ja Tantsupeo Sihtasutuse igapäevane töö), erinevate toetusmeetmetega ja koostöölepetega. Eelnõus on deklaratiivseid norme ja need ei ole meie õigussüsteemis heaks tavaks. Lisaks on eelnõus ülereguleerivaid norme.

Laulu- ja tantsupeo liikumises esinevad probleemid on lahendavad valdkondlike kokkulepete, toetusmeetmete, arendusprogrammide ja KOV teadlikkuse tõstmise kaudu. Kindlasti aitaks valdkonda ka rahastuse suurendamine. Seega valitsuse seisukoht on, et uue õigusakti väljatöötamine ei ole vajalik ja põhjendatud.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Heidy Purga
minister

Eino Pedanik 628 2227
eino.pedanik@kul.ee

⁶ <https://www.riigiteataja.ee/akt/317112020002>